

Sdělení odboru ochrany ovzduší Ministerstva životního prostředí
k aplikaci kódu 12.1. přílohy č. 2 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění
pozdějších předpisů:

***Manipulace se sypkými materiály včetně jejich skladování na otevřených plochách
jinde neuvedené s celkovou projektovanou plochou deponií 3000 m² a více s
výjimkou stavenišť***

Kód 12.1. byl do zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), zaveden novelizačním zákonem č. 42/2025 Sb., který vstoupil v účinnost 1. března 2025 (dále jen „novela zákona“). Důvodem vzniku daného kódu byl nejasný status deponií, manipulačních ploch nakládky a vykládky apod., a to zejména v prostorech těžby nebo zpracování nerostných surovin a v metalurgických provozech.

Sypké materiály

Při aplikaci kódu 12.1. je potřeba vycházet především z jeho přesného znění a z důvodové zprávy k novele zákona, která říká:

„Zařazování do kódu 12.1. je možné pouze, pokud se jedná o stacionární zdroj typově odpovídající popisu tohoto kódu, pod tento kód se tedy zařazují pouze činnosti spočívající v manipulaci se sypkými materiály včetně jejich skladování na otevřených plochách jinde neuvedené s celkovou projektovanou plochou deponií 3000 m² a vyšší s výjimkou stavenišť. Stavenišťem se zde myslí staveniště ve smyslu stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.), tedy místo, na kterém se provádí stavba, zařízení, terénní úprava nebo udržovací práce anebo na kterém se stavba, zařízení nebo terénní úprava odstraňuje.“

Důvodová zpráva dále uvádí:

„Jedná se o nový kód, do něhož jsou zařazeny činnosti při nakládání se sypkými materiály, které jsou problematické z hlediska prašnosti. Tyto činnosti mohou být emisně významné a jsou též předmětem stížností na obtěžování nadměrnou prašností, ale v současné době je nelze zařadit do přílohy č. 2 zákona, a tudíž je nelze ani účinně regulovat. Spodní kapacitní práh byl stanoven na plochu deponií, které zpětným výpočtem s využití emisních faktorů odpovídají úrovni emisí cca 5 tun TZL. Výjimku tvoří staveniště dle stavebního zákona, která povolování provozu nepodléhají. Hlavním důvodem doplnění tohoto kódu jsou především skládky uhlí, ale i jiných sypkých materiálů, u kterých vzniká manipulací a jinými vlivy (abrazí) ke vzniku velmi jemné velikostní frakce, která je následně unášena větrem do ovzduší. Sypkými materiály se rozumí veškeré kusové nebo zrnité materiály, kterým jejich mechanicko-fyzikální vlastnosti umožňují se při vhodných podmínkách chovat jako kapaliny, mohou tedy „protékat“ přes výsypky, otvory apod., lze je dopravovat pásovými dopravníky apod. Jejich inherentní vlastností je tedy sypkost, kterou lze charakterizovat sypným úhlem cca do 50°. Jedná se tedy jak o jemné, tak i hrubé kamenivo, tedy o všechny frakce až do horního limitu pro hrubé kamenivo. Ten bývá různými zdroji popisován různě, obecně do 125 mm velikosti zrna nebo též nad 75 mm bez horního limitu, ve stavebnictví pak např. 63 mm (resp. největší frakce 32/63). Technická norma ČSN pro přípravu betonu uvádí např. pro hrubé kamenivo 11,5 mm. Technická norma ČSN EN 13242 (Kamenivo pro nestmelené směsi a směsi stmelené hydraulickými pojivy pro inženýrské stavby a pozemní komunikace) pak zná i frakci kameniva až do 250 mm. Mezi sypké materiály pak lze teoreticky zahrnout veškeré velikostní frakce, nicméně tím hlavním kritériem a vlastností je jejich sypkost. Hlediskem, kterým

Lze toto kritérium aplikovat, je způsob manipulace s těmito materiály. Dokud se s kamenivem manipuluje jako se sypkým materiálem, tedy je nakládáno jako hmota, jedná se jednoznačně o sypký materiál. Sypkým materiálem pak není, pokud jeho velikost vyžaduje strojové nakládání po jednotlivých kusech. O úletu prachu do ovzduší však nerozhoduje velikostní frakce, ale pevnost materiálu a jeho odolnost proti abrazi. Mezi sypké materiály pak patří např. drcený asfalt, písek, popel, struska, sypká zemina apod. Pojem otevřená plocha, se pak myslí plocha, která není zastřešená a není krytá stěnami, případně je krytá stěnami maximálně ze dvou stran. V případě, že je plocha naopak krytá stěnami a střechou před povětrnostní vlivy, nelze ji považovat za otevřenou skladovací plochu. Smyslem regulace je primárně zamezit úletu prachu, z toho důvodu tedy u krytých ploch tento způsob regulace není relevantní. Výše uvedené lze uvést též jako interpretační a aplikační vodítko, při aplikaci tohoto kódu a v případech, kdy je jeho aplikace zvažována. Z obdobných důvodů nemá smysl pod tento kód zařazovat takové sypké materiály jako je ovoce, zelenina, plastové výrobky, kovové součástky apod., u kterých k abrazi a vzniku prachu nedochází nebo dochází jen ve velmi malé míře. Ve většině takových případů manipulace či skladování těchto sypkých komodit ani nesplní definici stacionárního zdroje.“

Výše uvedené řeší zejména samotný pojem „sykosti“. K dalším aspektům kódu 12.1. lze na základě dosavadních vyjádření ministerstva sdělit následující.

Uchovávání v nádobách a kusový materiál

V případě, že je sypký materiál skladován v uzavřených nádobách, různých pytlích apod. a takto je s ním i manipulováno, kód 12.1. se rovněž s ohledem na důvodovou zprávu neuplatní. Nádoba s takovým materiálem se již jako sypký materiál nechová a je s ní nakládáno jako s jednotlivým kusem.

Totéž platí pro větší kusy stavebního materiálu jako jsou dlažební kostky, tvárnice, panely, cihly apod. Naopak lze pojem sypkého materiálu velmi dobře aplikovat například na stavební suť z demolic.

Limit 3 000 m² se pak aplikuje pouze na plochy určené pro skladování sypkých materiálů a na manipulaci s nimi. Existuje-li v rámci takovéto plochy i oblast, kde je nakládáno výlučně s kusovými materiály nebo materiály v nádobách, tyto se do celkové výměry nezapočítávají.

Manipulace, včetně skladování

Co se týče samotného vymezení činnosti, je důležité, že kód 12.1. je definován tak, že se musí jednat o manipulaci, včetně skladování. To znamená, že zdrojem je skutečně celá skladovací plocha, nicméně nezbytnou podmínkou je, že na některém místě této plochy skutečně musí docházet k manipulaci se sypkými materiály. Jinými slovy musí se jednat o plochu aktivní a k aktivní činnosti určenou. Toto vylučuje například staré výsypky, trvalé terénní úpravy nebo rekultivace. Např. rekultivační plochy po důlní činnosti nelze považovat za aktivní deponie a v případě různých terénních úprav, rekultivací apod. nelze ani hovořit o „skladování“. Takto využitá zemina není dokonce ani „materiál“, protože její využití spočívá čistě v tom, že se stává součástí rekultivované krajiny. Krajinné prvky pak nesplní definici stacionárního zdroje podle § 2 písm. e) zákona, neboť nejsou ani technickou jednotkou, ani činností. Aktivní plochou pak v tomto kontextu rozumíme každou plochu, která je projektově určena pro manipulaci se sypkými materiály, včetně jejich skladování a u níž existuje reálný předpoklad, že k těmto činnostem dochází opakovaně nebo sezónně. Není přitom podmínkou, aby byla činnost vykonávána denně. Naopak plochy, které nejsou fakticky využívány k manipulaci se sypkými materiály a z dostupných

údajů nevyplývá jejich další plánované využití k tomuto účelu (např. opuštěné, rekultivované nebo trvale opuštěné lokality), za aktivní považovány být nemohou.

Typickými příklady kódu 12.1. mohou být:

- deponie kameniva v kamenolomech nebo v jejich těsné blízkosti
- mezideponie stavebního odpadu ve sběrném dvoře
- skládky uhlí
- skládky surovin v odvětví výroby cementu
- skládky štěrky nebo pilin v dřevozpracujícím odvětví, v rámci tepláren apod.
- skládka šterku v obalovně živičných směsí apod.

Otázka plochy

Dalším problematickým aspektem může být vymezení započitatelné projektované plochy. Projektovaná kapacita vždy vychází z projektové dokumentace a obecně se jedná o maximální kapacitu, pro kterou může být zdroj provozován, tedy které je dle projektu schopen dosáhnout. V případě ploch to budou vždy celé plochy určené pro danou činnost, nikoliv pouze ty, na kterých zrovna manipulace probíhá. Například v případě deponií šterku to tedy není plocha, kde se zrovna aktuálně hromady šterku nachází, ale celá plocha, která je pro jejich skladování určena. Toto je obecný způsob aplikace projektovaných parametrů, který vylučuje změny povinností v čase na základě okamžitých parametrů nebo okamžitých konfigurací.

Průnik s jinými kódy

Další otázkou, která může být u kódu 12.1. řešena, je průnik s jinými kódy, zejména s kódem 5.11. Lze si všimnout, že třídění a doprava kameniva jsou předmětem kódu 5.11., zatímco samotné deponie zde uvedeny nejsou. Jak vyplývá z § 4a odst. 2 zákona, obecně platí, že skupiny kódů 11.1. až 13. se aplikují pouze na stacionární zdroje, které nejsou zařazeny pod jiným kódem uvedeným jinde. Dále lze v této souvislosti odkázat na nadpis příslušné části přílohy „Stacionární zdroje nezařaditelné pod kódy 1.1. až 10.2.“ a na dikci kódu 12.1., kde je stanoveno, že do tohoto kódu se zařazují manipulace včetně skladování jinde neuvedené. Tento princip podrobně popisuje důvodová zpráva k novele zákona. V případě kamenolomů je tedy kód 12.1. aplikován pouze na ty činnosti, které nejsou přímo vyjmenovány v kódu 5.11. Ve většině případů se tedy bude jednat pouze o plochy určené pro skladování kameniva. Co se týče skládek zařazených pod kód 2.2, na ně rovněž ze stejných důvodů nelze aplikovat kód 12.1. (Jednak mají vlastní kód a jednak je kód 12.1 určen pro aktivní deponie, kde probíhá manipulace se sypkými materiály.). Naopak aktivní deponie (např. deponie zemin), které s provozem skládky přímo souvisejí, nicméně nejsou součástí skládky, a nejsou tedy zařazeny pod kód 2.2, budou spadat pod kód 12.1 (při překročení prahové kapacity). Obdobná situace se zařazením do přílohy č. 2 bude např. v případě betonáren nebo obaloven. Z toho mj. vyplývá, že manipulace nebo jiné činnosti na skladovacích plochách, které byly před nabytím účinnosti zařazeny pod některý z kódů 1 až 10 a takto i povoleny, zůstávají v tomto kódu a takto povoleny i nadále.

V případě činností, na které se nově vztahuje kód 12.1., se před účinností novely zákona jednalo o stacionární zdroje neuvedené v příloze č. 2 (tzv. nevyjmenované stacionární zdroje). Pro tyto činnosti byly v některých případech stanoveny podmínky provozu v rámci povolení provozu pro stacionární zdroj zařazený pod některý z kódů 1 až 10 (např. 5.11.), a to jako podmínky pro související činnosti ve smyslu § 12 odst. 4 písm. f) zákona. Ohledně daných činností dále odkazujeme na poslední část tohoto stanoviska, která se týká povinností provozovatele

provozovat stacionární zdroj uvedený v příloze č. 2 pouze na základě a v souladu s povolením provozu podle § 17 odst. 3 písm. a) zákona.

Jak vypočítat emise pro rozptylovou studii

Co se týče výpočtu emisí pro případnou rozptylovou studii, doporučujeme při stanovení emisních faktorů vycházet ze sdělení Odboru ochrany ovzduší¹, případně je možné vycházet z další dostupné literatury pojednávající o výpočtu emisních faktorů ze skladování materiálů a větrné eroze². Budou-li použity hodnoty emisí, které jsou nižší než hodnoty emisí uvedené v aktuálním sdělení MŽP¹, je nezbytné v rozptylové studii vysvětlit a zdokumentovat důvod jejich použití a v povolení provozu následně stanovit takové podmínky, aby bylo zajištěno jejich plnění. Při stanovování emisí pro účely rozptylové studie je třeba zohlednit vlhkost skladovaného materiálu stejně tak jako aplikovaná protiprašná opatření.

Povinnost podle § 17 odst. 3 písm. a) zákona (povolení provozu)

Co se týče povinností podle § 17 odst. 3, je třeba upozornit zejména na písm. a), které stanovuje, že provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k tomuto zákonu je, kromě povinností uvedených v odstavci 1, dále povinen provozovat stacionární zdroj pouze na základě a v souladu s povolením provozu. Vzhledem k nabytí účinnosti novely zákona 1. 3. 2025 a jejímu čl. II bod 6. je třeba požádat o povolení provozu stacionárních zdrojů kódu 12.1. do jednoho roku od tohoto nabytí účinnosti. Tato lhůta uplyne 1. 3. 2026. Vzhledem k tomu, že přechodné ustanovení čl. II bod 6 se vztahuje na všechny stacionární zdroje, které byly před 1. 3. 2025 stacionárními zdroji neuvedenými v příloze č. 2, vztahuje se toto přechodné ustanovení též na výše uvedené případy, kdy byly podmínky provozu nevyjmenovaného stacionárního zdroje stanoveny v povolení provozu pro stacionární zdroj zařazený pod některý z kódů 1 a ž 10 jako podmínky pro související činnosti ve smyslu § 12 odst. 4 písm. f) zákona.

V Praze dne 15. 8. 2025

Ing. Kurt Dědič
ředitel odboru ochrany ovzduší
podepsáno elektronicky

¹ https://mzp.gov.cz/sites/default/files/vestniky/SOTPR-Vestnik_prosinec-20221220.pdf

² Např. https://mzp.gov.cz/system/files/2024-11/OOO-Urceni_emisi_plosne_zdroje-20200601.pdf